

(5. 6. 2013. Форин аферс)

Многи коментатори су занемарили предстојеће председничке изборе у Ирану сматрајући да ће врховни лидер донети све важне политичке одлуке, међу њима и оне које се тичу нуклеарних програма. Али председнички избори се чине важним Али Хамнеију, што је разлог зашто би требало да буду значајни и за посматраче на Западу. Изборе треба схватити као форум који сигнализира политичке намере врховног лидера, укључујући и наредне кораке када је реч о нуклеарном програму.

Иако је врховни лидер покушавао да остане изван политичке борбе, он се често супротстављао ставовима иранских председника тражећи начин да испита њихов извршни ауторитет и трудећи се да води политику која нагиње његовим преференцама. Нема сумње да је Мохамед Катами трагао за реформама код куће и покушавао да ојача међународне односе. Председник Ахмадинеџад можда није импресиониран идејом да гради интернационалне мостове, али је и он прихватио популистички приступ, покушавајући да изгради независну базу моћи и да створи велику дисонанцу унутар елите понављајући оптужбе за корупцију.

Иако Хамнеи намерава да смањи процеп унутар елите, он то жели да уради под својим условима. Одувек је био сумњичав по питању договора са Вашингтоном. Запад, сматра он, тумачи концесије као знак слабости, због чега је он одувек ценио чврсту контролу над политичком елитом, у служби тих конзервативних вредности над сазивањем широког консензуса. Заиста, откад се уздигао до положаја врховног вође, он је поступао тако да обликује нови политички консензус који одражава његову сопствену филозофију економске самодовољности и непријатељства према Сједињеним Државама.

Током избора 2009. Хамнеи се припремао да одбаци све претензије да буде изнад

Не занемарујте изборе у Ирану

Пише: Денис Рос
петак, 14 јун 2013 07:06

политичких несугласица. Чинило се да мисли да ће интервенцијом која ће осигурати победу Махмуда Ахмадинеџада бити заштићен од поновне појаве снага које су више реформистичке и прагматичне и које могу озбиљније да угрозе његову политичку оријентацију. Врховни лидер није сумњао да ће, након што је спасао иранског председника од пораза, Ахмадинеџад онда угрозити њега и постати извор константе тензије, која можда неће престати чак ни када Ахмадинеџад више не буде председник.

Зато ајатолах Хамнеи сада не жели да ишта препусти случају. Водећи савет је дисквалификовао Акбара Хашеми Рафсанџанија и Есфандиара Рахим Машеиа, без сумње извршавајући тиме налог врховног лидера. Хамнеи је уклонио сваку могућност појаве независног кандидата. Уколико је било наде да ће ирански председнички избори отворити пут за другачији приступ политици у односима са САД, он је сада учинио јасним да то неће бити случај. Његови потези треба да се посматрају онаквим какви јесу: као жеља да се спречи већа либерализација унутар земље и прилагођавање у спољној политици. Следећи председник Ирана ће бити његов послушник и биће пожељно да дела као његов административни заменик.

Искључење Рафсанџанија, једног од оснивача Исламске републике, говори само за себе. Искључење Машеиа, Ахмадинаџадовог протежера који је био спреман да угрози свештенички естаблишмент и да изгради народни националистички режим, јесте једна ствар. То највероватније одражава широки консензус међу традиционалним естаблишментом Исламске републике. Али искључење Рафсанџанија је нешто сасвим друго. Рафсанџанијева подршка онима који су посумњали у легитимност избора 2009. очигледно је разбеснела конзервативце који припадају тврдој струји. Али његов педигре, без обзира на све, увек му је претходно гарантовао место у политичкој елити.

Не занемарујте изборе у Ирану

Пише: Денис Рос
петак, 14 јун 2013 07:06

Искључење Рафсанџанија дозвољава врховном вођи да избегне несигурност избора у којима иранска јавност поново постаје снажна. Јасно, врховни лидер жели да избегне врсту узбуђења коју би Рафсанџани покренуо да је наставио да даје јавне изјаве. Као што је чинио током протекле две године говорећи о потреби Ирана да фиксира економију и смањи међународну изолацију (тема коју је он наглашавао у скорије време). Али искључење Рафсанџанија из избора је такође јасан сигнал свакоме ко је забринут око иранског нуклеарног програма. Да је врховни лидер био заинтересован за постизање договора са Западом око иранског нуклеарног програма, он би желео да Рафсанџани буде председник.

Тврдим да бисмо били способни да постигнемо сопствени договор, не због Рафсанџанија, било који договор да он иницира морао би ипак да буде прихватљив врховном вођи, али да је врховни лидер био заинтересован, он би унапред створио слику о широкој прихватљивости договора. Пре него да има само умешане врхове прстију, он би желео да прошири круг оних који доносе одлуке да би поделио одговорност. Он би поставио сцену имајући некога као што је Рафсанџани који би водио групу која би тежила ка разумевању. Рафсанџанијев педигре, који повезује Хамнеија и бившег председника са везама у Револуционарној гарди и са елитом уопште, њему би ишао у прилог да одигра ову улогу.

Рафсанџанијево искључење није једино што сигнализира невоље око нуклеарног програма. Од осморице преосталих одобрених кандидата, четворица су блиска врховном вођи и могу да имају кредибилитет у преговорима – Али Акбар Велајати, спољнополитички савезник Хамнеија, Мохамед Бакер Калибаф, градоначелник Техерана и бивши комадант у Револуционарној гарди, Хасан Ровани, свештеник и бивши ирански преговарач са Европљанима око иранског нуклеарног програма, и Саед Џалили, Хамнеијев тренутни представник у нуклеарним преговорима са П5 плус 1 - пет сталних чланова у СБ УН плус Немачка. Док теоретски било који од ових кандидата може да освоји изборе, чињеница да ирански медији посвећују пажњу Џалилију сигурно сугерише да је он Хамнеијев претедент, упркос томе што он има најмање акредитива.

Не занемарујте изборе у Ирану

Пише: Денис Рос
петак, 14 јун 2013 07:06

